Poštnina plačana v gotovini.

DELAVSKE NOVICE

Ljubljana, 2./II. 1922. — II./5.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik.

L. K. Rudarski:

Proletarijat in srbo-hrvaško-slovenski spor.

Poleg »komunističnega strašila« jugoslovansko javnost že več kot eno leto pretresa kriza medsebojnih odnošajev med Slovenci, Hrvati in Srbi. Ta kriza je tlela pod rahlo plastjo »narodnega ujedinjenja« že prve dve leti, a razplamtela jo je v goreč plamen takozvana ustavotvorna skupščina. Proletarski razred kot najnaprednejši mora na to pepelišče buržoaznega prizadevanja: rešiti narodnostne spore, gledati z mirnim, hladnim toda vsevidečim očesom, skušajoč spoznati objektivne in subjektivne vzroke nacijonalističnih sporov ter po točni marksistično-materijalistični analizi zavzeti pravilno stališče, ki odgovarja interesom delovnega naroda.

Če gledamo v zgodovino medsebojnih odnošajev med Jugoslovani, moramo predvsem konstatirati dva dejstva:

Meščansko - kapitalistični vladajoči razredi tako pri Slovencih, Hrvatih, Srbih in Bolgarih ne samo da v poslednjih 70 letih niso pripravljali narodnega ujedinjenja, temveč so porabili vsako priložnost, da izrazijo svoje ozke, separatistične roparske instinkte. Tri srbsko-bolgarske krvave vojne, protisrbski izgredi 1908. leta, protisrbski izgredi in hujskanja ob izbruhu svetovne vojne in med vojno inscenirani sod hrvaško - muslimanske vladajoče klike v Bosni, od hrvaške in srbske (Tisa) v Hrvaški in Slavoniji, od klerikalne i liberalne v Sloveniji dokazujejo, da celokupna jugoslovanska buržoazna klika ne samo ni pripravljala narodnega ujedinjenja, temveč je inscenirala morje prelite bratske krvi v službi svojih momentanih kapitalističnih profitov oz. v službi tujega nemškega in carističnega imperijalizma.

Na drugi strani pa moramo konstatirati, da je jugoslovanski proletarski razred solidaren z mednarodnim razredno-zavednim proletarijatom, **s samega početka svojega udejstvovanja** in do danes doprinesel mnogo žrtev v svojem iskrenem boju za medsebojno **bratstvo, enakost in svobodo Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov. Proletarske socijalistične stranke** med **Slovenci, Hrvati, Srbi, Bolgari so v najtežjih časih, ko je jugoslovanska buržoazija pehala v bratomorni boj bratske narode, visoko držala rdeče znamenje, na katerem je stalo zapisano federativna ljudovlada Slovencev, Hrvatov, Srbov, Bolgarov in ostalih malih balkanskih narodov,** najodkritejšo idejo **narodnega osvobojenja in ujedinjenja.** Dokaz dokumenti Balkanske Socijalistične Federacije.

V boju za osvobojenje proletarskega razreda proletarijat kot najnaprednejši in najsvobodoumnejši razred ne pozablja potlačenih narodov in vsestransko z **dejanji** podpira njihovo stremljenje k samoodločbi.

Ta dejstva ne more nikdo tajiti.

In samo buržoazija, ki ima tako sramotno prošlost kot jugoslovanska, je bila v stanu staviti proletarski razred, ki se je vedno iskreno boril za bratstvo, svobodo in enakost Jugoslovanov in vseh potlačenih narodov, in ki je edini prinesel svoje krvave žrtve v neštetih bojih za osvobojenje in ujedinjenje, staviti izven zakona in ustave, oglasiti ga za protidržavnega, razpustiti in zapreti njegove strokovne organizacije samo v svrho neomejene eksploatacije in **momentalnega velikega profita.**

In jasno je bilo in leto 1921 in naša sedanja kriza nam še jasneje dokazujejo, da s stavljenjem proletarskega razreda izven zakona, se morajo razplamteti nacijonalistične strasti in profitni pohlepi v požar, ki grozi že danes upepeliti rahlo narodno jedinstvo.

Leto dni »Obznane« in »zakona o zaščiti« je postavilo globoke prepade med slovensko, hrvaško in srbsko buržoazijo, ki dela na vse kriplje, da ti propadi nastanejo tudi med slovenskim, hrvaškim in srbskim ljudstvom.

Tu oni tudi uspevajo: **Radić** se je zvezal s hrvaškimi **kapitalisti-monarhisti** v boju navidez za hrvaško **republiko,** a v stvarnosti izkoriščuje hrvaški bančni in industrijski kapital v svrho neomejene eksploatacije hrvaškega kmeta in delavca. Proletarski razred prizna vsakemu narodu, a še posebno hrvaškemu, slovenskemu in srbskemu pravico suverenosti in samoodločbe. Ali proletarijat mora v dvanajstem času povzdigniti svoj glas in reči odkrito Radiću, hrvatskemu kmetu in delavcu, da se oni varajo, ako verujejo, da jih more osvoboditi nacijonalno in socijalno hrvaško-srbska bankokracija in kapitalistimonarhisti.

Tako isto se vara slovenska ljudska stranka, ako pričakuje od kapitalistično-reakcijonarne stranke revizijo reakcijonarne ustave, ki jo je ista stranka forsirala in izglasovala — ali pa avtonomijo Slovenije.

Mi moramo tako Radiću kakor slov. ljudski stranki odkrito reči: jugoslovansko narodno vprašanje ne morejo rešiti kapitalisti, ki so še nedavno vodili medsebojne krvave vojne in spore. Jugoslovansko narodno vprašanje more rešiti samo jugoslovanski delovni narod, srbski, hrvaški in slovenski težak-kmet in delavec. Nasprotje med srbsko buržoazijo, kapitalom, ki stoji v službi francoskega, in pa med slovenskim in hrvaškim, ki je vezan v službi nemškega — so še dolgo nepremostljiva, kakor so nepremostljiva trenja med francoskimi in nemškimi imperijalisti, ki izzivajo krvave spore. To je jasno.

Ali še jasnejše je, da med slovenskim, hrvaškim in srbskim kmetom-težakom in delavcem **ni in ne sme biti nobenega nasprotja,** ker je interes srbskega, slovenskega in hrvaškega kmeta-težaka in delavca eden in isti — a to je: mir, zemlja, svoboda, bratstvo, enakost a z eno besedo uničenje imperijalistične velekapitalistične eksploatacije.

Istotako je jasno, da samo združeni srbski, hrvaški in slovenski kmet-težak — delavec morejo rešiti narodno in državno krizo. Ali predpogoj je najtesnejše politično in gospodarsko združenje srbskega, slovenskega in hrvaškega kmeta - težaka — delavca in njihovih strank in drugih organizacij.

Boj za enotno delavsko fronto.

Delavsko gibanje po celem svetu zadnje mesece stremi za tem, da se stvori enotna delavska bojna črta. Da je enoten nastop delavstva za vse delovno ljudstvo življenskega pomena, to bi mogel tajiti samo oni, ki delavstva sploh ne pozna. Zato nam ni treba poudarjati šele *potrebe* enotnega delavskega boja. Pač pa je potrebno, da se to novo vprašanje današnjega delavskega gibanja vsestransko *razjasni.*

1. V čem obstoja enotna fronta?

Enotna fronta je nova označba za enoten nastop delavskega razreda. Osnovna misel pa je že stara. Že leta 1847 sta ustanovitelja modernega socijalizma Marx in Engels v svojem komunističnem manifestu izdala geslo: »Proletarci vseh dežel, združite se!« To je prvi poziv v novodobnem delavskem gibanju, naj delavstvo stopi v enotno bojno črto, da izvojuje svoje pravice. Ta poziv stopa v delavskem gibanju vedno v ospredje, ko delavstvu grozi popolno zasužnjenje od strani kapitalističnega razreda.

Delavstvo samo instiktivno čuti tudi danes, kako velika nevarnost mu preti; odtod njegov klic po enotni bojni črti. Kapitalizem se skuša konsolidirati. V ta namen se je sporazumel po vseh državah, da nastopa proti delavstvu po enotno zasnovanem načrtu, da za vsako ceno obdrži svojo gospodarsko premoč nad ljudstvom. Čeprav pa je za marksista jasno, da se kapitalizem ne bo več konsolidiral, ker je sedanji družabni red že v razkroju, je vendar njegova dolžnost, da se čimprej upostavi enotna fronta vsega proletarijata, da se tako pospeši zmaga socijalne pravičnosti nad socijalno krivico.

Že v 3. številki t. l. smo priobčili poziv na enotno fronto proletarijata. Iz poziva samega se moreta razbrati dve osnovni misli: *1. Kapitalizem je v povojni dobi dokazal, da ne more prenoviti človeške družbe in tudi ne zasigurati delovnemu ljudstvu miru in pravičnih življenskih predpogojev; pač pa zbira svoje moči, da izvede povsod svojo olenzivo proti delavskemu razredu.* Dokaz temu so razne konference v Washingtonu, Cannesu in druge. *2. Delavstvo, čeprav še tako needino v svojem razrednem gibanju, naj se zedini vsaj za enoten boj proti olenzivi kapitalističnega razreda, da izvojuje vsaj neobhodno potrebne življenske predpogoje: proti razredu izkoriščevalcev vsi v enotno bojno črto zatiranih!*

Enotne zahteve in koristi delovnega ljudstva brez razlike vere, stranke in političnega prepričanja so: boj proti brezposelnosti, plače, osemurni delavnik, boj proti novim vojnam. Za ta boj se morajo združiti vsi, ker bo drugače nemogoč uspešen boj. Pomisleki raznih struj so le dokaz, da ne umevajo resnega položaja delavskega razreda — ali pa jih vodi demagogija. *Resnični delavski položaj zahteva, da se proti izkoriščevalcem organizira enoten nastop vseh izkoriščanih, vsaj v boju za življenske predpogoje.*

Ko pa poudarjamo, da se mora delavstvo združiti za enoten nastop v boju za svoje najnujnejše življenske predpogoje, se pa tudi zavedamo, da še nismo postali reformisti, čeprav bi se površnemu opazovalcu tako zdelo. Kar poudarjamo je le moderno izraženo, *platforma,* na kateri bi se delavstvo združilo v svojem boju; *a platforma še ni reforma,* marveč le sredstvo, da si delavstvo zasigura predpogoje svojega obstanka. Končni cilj razredno zavednega delavskega gibanja socijalistični družabni red, v katerem bo delavstvo končnoveljavno doseglo svoje pravice — pa ostane isti; reformistom pa so reforme cilj.

Kot resnični marksisti se borimo vedno za prave koristi delavskega razreda ter upoštevamo tudi najnujnejše trenutne zahteve, brez katerih bi proletarijat ne mogel nadaljevati svojega boja. Marksizem, čigar načelo je bilo že za časa Marksa, da je treba iti med ljudske množice, odklanja oportunizem (koristolovstvo) desničarjev, kakor tudi nedelavnost skrajnih levičarjev.

Enotna fronta delavstva pa je predvsem zahteva dejanskega življenja; a življenje ni suha teorija. Potrebe enotne fronte ne uči samo marksizem; je življenje, ki nam jo usiljuje. Če delavstvo sploh hoče živeti, se mora pokoriti življenskim zakonom. Ker pa faktično stoji nasproti proletariatu močan kapital, ki hoče z vsemi sredstvi zasužnjiti razdvojeni proletarijat in ga v njegovi bedi nečloveško izkoriščati, je le naravno, da se v delavstvu samem pojavlja instinktiven odpor proti izkoriščanju in želja po skupni obrambi. Le buržujsko-reformistični birokrati v svoji strankarski omejenosti ne vidijo tega.

Čeprav je taktika enotne fronte čisto nova — v bistvu je pa obstojala v vsakem socijalnem boju tudi v preteklosti. Je v bistvu razredni boj, ki je bil vedno glavni činitelj v marksističnem gibanju; *tu si stojita v človeški družbi vedno razred proti razredu, izkoriščevalec proti izkoriščanemu, dokler ne zmaga pravica.* Zato je enotna fronta naša prva dolžnost v povojni dobi; posebno pa še v bližnji bodočnosti.

(Dalje prih.)

Naročnikom, ki nam do 1. februarja niso plačali naročnino za januar, smo poslali račun za januar in februar obenem ter priračunali 1 K za pošt. stroške. Prosimo vse, naj nam znesek 6.25 Din. nakažejo čimprej, ker se naš list vzdržuje s samo naročnino. Uredništvo.

„DELAVSKE NOVICE“ izhajajo vsak petek
Uredništvo in upravništvo: Turjaški trg 2.
Letna naročnina . . . . . 120 K
mesečna naročnina . . . . . 12 K
Posamezna številka 3 K.

Vsem, ki so dobre volje.

V prihodnjih dnevih otvorimo slovensko nadstrankarsko akcijo v pomoč ruskim gladujočim.

Vsi veliki civilizirani narodi so že pred meseci otvorili svoje odbore, ki zbirajo denar, živila in obleko za nesrečne gladujoče. Po nekaterih deželah sodeluje delavstvo in meščanstvo v skupnih odborih, drugod ločeno.

Predvsem moramo poudarjati, da je lakota v Rusiji posledica vremenske katastrofe, torej naraven pojav, katerega ni kriva ne sovjetska vlada, ne ljudstvo samo. *Zato pa so vsi narodi kot člani velike družine vsega človeštva dolžni, da priskočijo na pomoč nesrečnim žrtvam. Tu ne smejo biti merodajne osebne simpatije ali antipatije nasproti sovjetski Rusiji: gre za rešitev več milijonov ljudi. Da te rešimo, zato nam gre! Gre torej za čisto človečansko podjetje in ne za akcijo političnega značaja.*

Vsak dan umrje radi lakote v prizadetih krajih ob Volgi več tisoč ljudi. Drugi pa stradajo in trpijo nečloveške muke vsled pomanjkanja živil. Katastrofa pa bo še neprimerno hujša, če nesrečne pokrajine ne dobijo do prihodnje pomladi potrebnega semena. Velik del južne Rusije bi se potem spremenil v neobljudeno puščavo; to pa bi bila katastrofa za vse človeštvo.

Počasi zmaguje v evropskem javnem mnenju resnica, da brez gospodarske povzdige Rusije ne more biti evropske prenovitve. Upamo, da še ne bo prepozno!

Znani skandinavski človekoljub dr. Nansen je na seji »Zveze narodov« v Ženevi 29. septembra 1921 hotel zainteresirati vlade civiliziranih držav za narodno akcijo v pomoči ruskim gladujočim. Njegov ekspozé je vsemu svetu jasno dokazal, da gre za življenje 20 do 30 milijonov nesrečnežev in posredno tudi za gospodarsko prenovitev vse Evrope; zato pa bi bilo treba kredita samo okoli 100 milijonov švicarskih frankov. A militaristična Evropa, ki izda vsako leto na stotine milijard za vojaštvo, ni hotela posoditi Rusiji one malenkostne vsote.

Nansen je rekel med drugim: »V imenu človečanstva, v imenu vsega, kar je veliko, sveto, vas zaklinjam, vse vas, ki imate sami žene in otroke, da presodite, kaj znači to, dopustiti propad milijonov žen in milijonov otrok . . .«

Na isti seji pa je naš poslanik Spalajković izrekel doslovno te-le cinične besede: *»Bolje je, da umre dvajset milijonov ljudi gladu, kakor da bi se pomagalo sovjetski vladi.«*

Dolžnost vseh človekoljubnih Jugoslovanov je, da v dejanju pokažemo, da ne soglašamo s cinično izjavo našega diplomata, ki se gotovo ni zavedal, kakšno odgovornost je zato prevzela oficielna Jugoslavija pred zgodovino človeštva. Naša dolžnost je, da trpečim ruskim bratom pomagamo takoj, dokler še ni prepozno!

Sicer so v zadnjih tednih nekatere vlade skušale popraviti svojo usodno zmoto, ker niso pravočasno dovolile zanievanega kredita. Francija, Anglija, Italija in Zed. države Sev. Amerike so že določile nekaj milijonov podpore.

Vsa druga akcija pa je odvisna popolnoma od zasebne dobrodelnosti in od požrtvovalnosti človekoljubnih src. Francoski, italijanski in nemški proletarijat je zbral že lepe vsote v ta namen. Tudi pravkar umrli papež Benedikt XV. je daroval Nansenu 1 milijon lir za ruske žrtve in se je tudi drugače zavzemal zanje.

Obračamo se tem potom do vseh poštenih Slovencev brez razlike strank in socijalnega stanu, da po svojih močeh prispevajo k skupni akciji.

Najnovejša poročila iz Moskve poročajo: Lakota gospodari na ozemlju, kjer prebiva 33 milijonov ljudi; *19 milijonov jih je brez vsake hrane.*

1. januarja je bil položaj sledeč:

A r a vzdržuje 800.000 otrok, Nansenova organizacija redi 375.000 otrok in odraslih. Sovjetska vlada prehranjuje 3,360.000 ljudi. Amerikanci oskrbujejo 6,200.000 oseb. Skupno je torej preskrbljenih 9 milijonov stradajočih.

Ostane še 10 milijonov ljudi, katerih življenje je odvisno od evropske dobrodelnosti.

Naša buržoazija, ki ob vsaki priliki poudarja svoje slovanofilstvo, mora pomagati nesrečnim žrtvam; *zahteva to najelementarnejše človečanstvo.*

Slovensko delovno ljudstvo pa naj priskoči na pomoč svojim umirajočim sobratom, *ker mu je rusko delovno ljudstvo brat po krvi in po socijalnem stremljenju.*

Op. Znano nam je, da je škof dr. Jeglič odredil potom župnih uradov svojo zbirko za ruske žrtve in kr. pokr. namestnik svojo za rusko deco. Nista pa nadstrankarski akciji, kakor jo želimo mi.

Proces proti komunistom v Beogradu.

Prvi dan razprave.

25. januarja se je pričel v Belgradu proces proti komunistom, katerih imena smo že objavili 30. dec. 1921.

Med zagovorniki sta tudi oproščena **Kaclerović** in **Novaković.**

Glede dokazov proti posameznim obtožencem poroča stenogr. zapisnik:

O **Sp. Stejiću:** priznal je, da je vrgel bombo na regenta.

O **Lajošu Csaku:** bil je **pristaš** misli, da se morajo končni cilji komunizma ustvariti potom terorja, ako ni drugih teroristične svrhe; vrhtega pa je od obtoženca Simona Palinkaša vzel bombe, katere je pustil tam Stejić in je vse te bombe, puške in municijo najprej skril pod slamo v novosadski bolnici. Poleg tega je bila po pričevanju Jož. Mojzeša na dan 26. junija 1921 v Csakijevi hiši tajna seja, kateri so prisostvovali Nik. Kovačević, F. Filipović, Vl. Čopić, Il. Lazarević, Trebinjac, Kolaček, Juhas in Stejić; na njej je Kovačević prečital resolucijo o revoluciji, ki naj se začne v naši državi; na njej je bil sklenjen tudi atentat.

O **Josipu Mojzešu:** bil je član teroristične organizacije od 1919 dalje; imel je zveze s sovjetsko vlado na Madžarskem, kupoval orožje in nabiral vojake za rdečo armado. Bil je navzoč na tajnem sestanku 26. junija, na katerem je Kovačević prečital resolucijo Izvrševalnega osrednjega odbora o začetku revolucije v naši državi, ki so jo vsi odobrili; na sestanku je bilo tudi določeno, da se na Vidov dan izvrši atentat na regenta.

O **Nik. Kovačeviću:** Stejić izpričuje, da ga je Kovačević nagovarjal, naj atentat izvrši. Po pričevanju Mojzešovem je bil Kovačević prisoten na tajnem sestanku itd.

O **Fil. Filipoviću** med drugim:

a) bil je komunist, ki je že leta 1919 imel stike s sovjetsko vlado na Madžarskem in je bil radi tega zaprt v Zagrebu;

b) občeval je s Stejićem in z drugimi osebami, ki so soudeležene na atentatu.

O **M. Trebinjcu** med drugim:

a) Csaki in Kolaček izpričujeta, da je pred atentatom prihajal v Novi Sad in je po naredbi Izvr. odbora iz Belgrada delal na to, da se otvorijo ilegalne organizacije;

b) sam priznava, da je stremel za tem, da se oblika vladavine v naši državi premeni potom socijalne revolucije.

O **Gj. Stankoviću:** po njegovem lastnem priznanju je bil osebni prijatelj z atentatorjem Stejićem, s katerim se je pogosto shajal in je po pričevanju Libiševe in Švrakove prisostvoval tajnim sestankom pred atentatom v stanovanju Švrakove januarja 1921, na katerih so bila določena sredstva, s katerimi se mora delovati proti »Obznani« in na katerih so bili izbrani člani za takozvano »podzemsko akcijo«.

O **Klari Libiš:** priznava tudi, da je s Stejićem in Kovačevićem organizirala tajno organizacijo in prisostvovala njenim sestankom, na katerih je Kovačević pozival na revolucijo in prevrat; prisostvovala je tudi na tajnem sestanku januarja 1921.

Priznava tudi, da je po objavljeni »Obznani« dobila od Stejića nalog, da zbira podatke o orožju in da povprašuje, kakšno je razpoloženje članov in kako bi se obnašali za slučaj revolucije; bila je dalje na tajnem sestanku, pri Farkaševi, na katerem je Kovačević govoril, da revolucija mora biti; bila pa je tudi na sestanku pri E. Oresu.

O drugih obtožencih navaja zapisnik deloma iste argumente, deloma pa se naslanja samo na pričevanje drugih, zlasti Mojzeša.

Prvi odgovarja **Stejić:** Zapisnik piše:

»Bil je komunist do »Obznane«, a po prepovedi komunistične stranke je prešel k zmernim teroristom. Bombo je vrgel, da protestira proti slabi upravi, protekciji, batinanju, strankarskemu progonu delavcev, seljakov, vojakov in intelektualnih delavcev. Na to zlorabo, na to strahovlado je vrgel bombo, a ne na regenta.

Hotel je samo protestirati in zato bombe ni takoj vrgel, ko jo je užgal, ampak jo je zadržaval tako dolgo, da bi mu v roki eksplodirala; držal jo je še eno sekundo.

V začetku maja je pričel misliti na ta protest, ker se je proti narodu dalje grešilo, čeprav je bilo dosti ustmenih in pismenih protestov.

Bombo je vrgel, ko je bil regentov avtomobil že 120 korakov naprej; vrgel jo je ne za avtomobilom, ampak v nasprotni smeri.

Na policiji so ga prisilili, da je podpisal zapiske, ki jih je pisal pisar Kecić. Razen njega je bilo na policiji tepenih (batinanih) še okoli **600** do **800** aretiranih meščanov. Veliko nasilja se je izvršilo, dokler je bil v upravi podporočnik Vukoman. Pri mestnem sodišču je skušal govoriti ustmeno, toda sodnik ni pustil napisati, kar je govoril. Tako je potem vse podpisoval, kar se je od njega zahtevalo.

Ponovno izjavlja, da niti Filip Filipović niti Čopić niti Nikola Kovačević niti kdo drug od obtoženih niso znali za to, kar je on pripravljal; vse kar je naredil, je njegovo lastno delo. Ne s Čopićem ne s Filipovićem se ni poznal, a Kovačevića ni videl celih 7 mesecev pred dogodkom.«

Ko so mu izjave prečitali, je na novo potrdil svoje izjave in izjavil, s kakim nasiljem so ga v preiskovalnem zaporu terorizirali. (Dalje prih.)

Mednarodni pregled.

PRED GENOVSKO KONFERENCO. BOJ MED ZAPADNIM VELEKAPITALOM.

Lloyd George je 21. januarja izrekel te-le važne besede: »Velika Britanija je prišla tako daleč, da se mora odločiti, ne da bi se ozirala na to, kaj bo naredila Francija, ne zato, ker je to njena ideja, ampak ker mora tako ravnati. Če Francija ne opusti svojega sedanjega stališča, je bolje priznati, da je ententa prenehala biti.«

Ves boj, ki se bije zadnjih par tednov med francoskim narodnim blokom in Anglijo, je le odmev boja velekapitala. Oficielna Francija kot predstavnica francoskega velekapitala hoče, da se versajska mirovna pogodba izpolni do pičice natanko. Angleški velekapital pa računa bolj hladnokrvno z dejanskim položajem obubožane Evrope in brezposelnega Zedinjenega kraljestva Velike Britanije; zato hoče postaviti mednarodne gospodarske odnošaje na solidnejšo podlago; odtod njegovo

V. Panin.

Slike iz bivše Rusije.

„Ohranka.“

Nekdo je potrkal na vrata mladega adjutanta in ne da bi počakal na odgovor, je stopil v sobo visok, vitek, mlad žandarmerijski častnik. Bil je šolski tovariš in dober prijatelj adjutantov.

»A, Vitia!« je veselo vzkliknil adjutant. »Kaj si tako potrt? Ali si bolan?«

Brez odgovora je odložil svojo čepico in bele rokavice na desko okna in se počasi usedel na stol. Brezupno je zamahnil z roko po zraku in dejal:

»Ah, moj dragi, vse to mi je zoprno! . . . Ali je kaj novega?«

Adjutant je odkimal z glavo.

»Do sedaj nič posebnega. Pričakujemo rezultat atentata, ki se je imel izvršiti v Odesi nad poslancem Mihajlovim. Ali za enkrat še ni dospela nobena brzojavka glede tega. Dva najboljša policista smo poslali tja v ta namen. Ali hočem ti nekaj drugega pripovedovati, Vitia . . .« in adjutant je natančno povedal svojemu prijatelju pogovor detektiva z žandarjem, končno je še pristavil:

»Sicer sta res prava ničvredneža, da govorita o takih stvareh, ali če temeljito pregledamo, je vendar res, kar sta govorila še celo o nas, častnikih!« pri tem je znižal svoj glas v komaj slišen šepet.

»In vse to dela ta lopov, »zapeljevalec!« je isto tako tiho odgovoril prijatelj.

V »ohranki« so imenovali namreč pomočnika ravnateljevega, polkovnika Karpova »zapeljevalca«.

»Sodi sam, pred tem lopovom se ne tresejo in trepečejo samo revolucijonarji, ampak car sam in ministri; kakor se mu poljubi, se igra z njimi!«

»Ali je dobro o tem govoriti, Vitia?« je opomnil adjutant. Previdno in bojazljivo se ozrl okrog sebe in nezaupno pogledal vrata, »saj veš . . .«

»Hudič jih vzemi . . .« iz ust gostovih je ušla cinična, umazana psovka, »večno molčati! . . . Povej mi rajši, sam ne morem pojmiti, po čem stremi, ta lopov? . . . No dobro, potom Račkova je podkupil Azeva in ga ima v svojih rokah, da polovi revolucijonarje; na ducate jih je umorjenih, na stotine obsojenih na prisilno delo. To je razumljivo in jasno, in »zapeljevalec« se je odlikoval v tej stvari. Pravi zaklad je imeti takega provokaterja, kakor je Azev, za to se — lahko da milijone, kajti on je bil voditelj bojevne organizacije socijalistov - revolucijonarjev. Ali enega pa vendar ne morem pri najboljši volji razumeti: »zapeljevalec« je vendar vedel, da je Azev pripravljal usmrtitev ministra Pleveja in velikega kneza Sergeja Aleksandroviča, in kljub temu tega ni preprečil . . .«

Na vsa usta je režal adjutant, primaknil svoj stol skoro čisto k prijateljevemu in mu začel šepetati na ušesa, pri čemer so se njegove oči ves čas nesramno smejale.

»Ti si res čudak, Vitia! Tri leta že služiš v ohranki in od cele stvari radikalno nič ne kapiraš! Daj razumeti, moj mladi, za svet vlada car po božji volji nad Rusijo, ali on je vendar idijot, kako naj on tu vlada! . . . zato imajo resnično oblast v rokah ministri in veliki knezi. In poglej, policija je tista, ki veruje vse v tej neizmerni državi. Zato se mora prava korenina oblasti nahajati v njenih rokah na vse večne čase. Ministri pridejo in gredo, to so začasne »mimoidoče« osebe, zato mora biti njihova oblast minljiva. Ohranka pa ostane večna, neizpremenljiva in njena oblast mora biti neomajna . . . No, premisli sam, neki minister ali veliki knez se nenadoma spozabi, prične si pridobivati več oblasti . . . ohranki pa to ne prija, ona se boji takih slučajev. Potem zatisne eno oko nad dejanji enega Azeva. Tako slepoto potrebuje, ker ji je koristna . . . Ali razumeš sedaj? . . .«

priznanje sovjetske Rusije, ki naj na genovski konferenci nastopi enakopravna z drugimi državami.

Epohalni pomen za ves socijalistični svet bo nastop Sovjetske Rusije na konferenci. Tega pomena ne more zmaličiti odpor francoskega meščanstva, še manj pa spletke ameriške laži - demokracije. Nežnočutna zapadna buržuazija bo že morala priznati, da so ruski delegati enakopravni člani človeške družbe, ker jo bo k temu prisililo razrvano gospodarstvo.

Za angleškim velekapitalom pa stoji solidaren njegov ameriški brat — v trustih združeni milijarderski velekapital.

Še več. Vlade Severne in Južne Amerike so določile delegate za interkontinentalno komisijo, da se pogovorijo o gospodarskem in finančnem položaju. Zedinj. države zahtevajo zmanjšanje nemške odškodnine in zmanjšanje oboroževanja, kar bi zadelo zlasti Francijo. Harding namerava baje poslati delegate v Genovo le, če Francija sprejme ameriško stališče.

Ameriški in angleški velekapital kot upnika francoskega velekapitala sta med sabo solidarna. Zato bo Francija v doglednem času čisto osamljena — ali pa bo ponosni narodni blok moral kapitulirati. Novejša inozemska poročila pa že poročajo, da se Poincaré želi pogajati. Morda bo šel za Briandom v Canosso.

RUSIJA.

Pogoji za udeležbo v Genovi.

Iz Londona poročajo 23. januarja, da je Čičerin izjavil dopisniku »Daily Heralda«: »Ne bomo šli v Genovo (ali v London) kot zmagovalci in ne kot premagani, ampak enakopravni, da sklenemo sporazum z drugimi državami, če bo mogoče, v našo medsebojno dobrobit.

Naš glavni namen na konferenci bo, da zagotovimo Rusiji pomoč, ki jo zahteva od Evrope, in da damo Evropi pomoč, ki jo potrebuje; **seveda pod pogojem, da se prizna delavcem nadzorstvo nad podjetji v Rusiji in da se prepreči vse, kar bi značilo kolonizacijo in izkoriščanje naše zemlje.**

Naši stiki z Zapadom so naravno kompromis. Vabimo tuji kapital in mu ponujamo obresti, ki jih zahteva; smo dovolj konsolidarani, da to lahko z gotovostjo izvršimo. Upamo, da bo konferenca prišla do velikega sporazuma, ki bo podoben westfalskemu, ki je končal versko vojsko.«

Iz Berlina poročajo 24. januarja: **»Izvestja«** pišejo: »Evropske države mislijo, da bo Sovjetska Rusija prišla v Genovo kot spokoren grešnik, z vrvico na vratu. Velesile pa se motijo. **Zastopniki Sovjetske Rusije ne bodo prišli v Genovo trkat kot berači na zaprta vrata.**

Naši nasprotniki nam bodo predstavili svoje račune, mi pa jim bomo predstavili svoje. Stavili nam bodo zahteve, mi jih bomo tudi. Če bodo smatrali to za nemogoče, bomo lahko še čakali; tem bolj, ker smo prepričani, da se bo položaj preobrnil nam v prid.«

ITALIJA.

Delavstvo naj bo v Genovi zastopano.

»Novi Mir« poroča: Italijanska Delavska zveza je naprosila Amsterdamsko strokovno internacijonalo, ki zastopa okoli 35 milijonov organiziranega delavstva, naj posreduje, da bo delavstvo imelo lastnega zastopnika na genovski konferenci. — To bi bilo vsekako velikanskega moralnega pomena za delavski pokret, ker bi brez dvoma Rusija in Amsterdamska internacijonala zastopali delavsko stališče nasproti velekapitalu.

Sodbe o Benediktu XV.

Časopisje vseh struj poudarja o umrlem papežu dvoje: njegovo mirovno prizadevanje v svetovni vojni, da bi evropski narodi čimprej prenehali s svetovnim klanjem in njegovo *karitativno* delovanje. Važna pa je bila tudi njegova spretna diplomatska politika. Bil pa je tudi iskreno veren mož.

Pariška *Humanité* pa prinaša o njem naslednjo sodbo: »Papež je v svojem apelu 30. julija 1915 rotil vojujoče narode, naj »prenehajo s strašnim mesarjenjem, ki onečašča Evropo. Je bratska kri, ki se preliva po zemlji,« je rekel pogumno znorelim politikom. Tega pa mu tudi niso odpustili. Čudno: ko si je papež prizadeval, da bi rešil poloma svojo črno Internacijonalo in izrekel edine besede miru, ki so odmevale v onem času, so se prelatje vseh dežel škandalozno izjavljali solidarnim s svojimi vladami.«

» . . . Nikdar pa ni imel poguma — in najbrž tudi ni nameraval — da bi izrekel besede, ki bi jih pričakovali od glavarja stare katoliške »Internacijonale, če ne bi vedeli, da je že nad 1500 let mrtva in da je Cerkev od tedaj zvesta čuvateljica velikašev tega sveta.«

Beležimo kot kronisti. Vprašanje pa bo mogoče rešiti šele v socijalistični družbi, ko bo vladala popolna svoboda vesti. Današnja »zgodovina« pa je pisana v fevdalno-meščanskem duhu.

JUGOSLAVIJA

Parlament. — Same senzacije.

26. januarja je imel *Pašić* svoj ekspozé o naši vnanji politiki. Iz njegovega diplomatičnega žargona vidimo, da gre naša vnanja politika i v bodoče svojo reakcijonarno pot naprej; naša politika ostane še nadalje v soglasju s kapitalističnimi interesi naših »visokih zaveznikov«.

V ekspozéju ne najdemo niti sledu o kaki zdravi novi orijentaciji, kot bi zahteval življenski interes Jugoslavije.

O genovski konferenci in o njenih namerah molči; molči o razrvanem gospodarskem življenju in kako bi je mogli sanirati; molči o nujni potrebi, da se izvede vsaj v velikem obsegu mednarodna razorožitev.

O Bolgariji podaja naslednjo »skromno« izjavo velesrbskega egoizma:

»Odnošaji z Bolgarijo so korektni. Sporazum v obliki zavezništva je še zelo daleč, priporoča pa, da ni treba gojiti neprijateljskega razpoloženja proti Bolgariji. Bolgarska vlada je sicer izjavila, da je politiko izpremenila, toda kakor vidimo, pošilja svoje čete v Staro Srbijo in Macedonijo in ubijajo se ministri, ki so nam naklonjeni. **Ako bo Bolgarska po 15 do 20 letih na naši strani, ako nas bo kdo napadel, takrat bo naš narod uvidel, da so Bolgari izpremenili politiko.«**

O sovjetski Rusiji pa pravi: »Sprejemamo ruske emigrante brez razlike, kateri stranki pripadajo. Kar se tiče prehrane gladujoče Rusije, bomo storili vse, kar bo mogoče. Ne zahtevamo nikakega povračila, **z rusko vlado pa ne moremo spremeniti politike vse dotlej, dokler se ruska vlada ne pomiri s svojim narodom.** Dokler se to ne uredi, ne moremo ničesar niti ovirati niti pomagati.« Resnejši inozemski politiki že uvidevajo, da se v notranje zadeve Rusije ne smejo več vmešavati. Rusija je na potu resnične notranje konsolidacije; **tudi delovno ljudstvo stoji za njo.** Le za Pašića je to španska vas! Brez dvoma bo tudi Pašić to spoznal — a šele čez pol leta za drugimi zrelejšimi in realnejšimi politiki.

»Slovenec« poroča 28. januarja: »Boj proti komunistom v Jugoslaviji«. Berlinski »Tägliche Rundschau« poroča njen belgrajski dopisnik, da jugoslovanska vlada preganja komuniste z nenavadno strogostjo in energijo. Celokupna žandarmerija je organizirana kakor samo za uničenje komunizma, to je njena glavna naloga. Politične oblasti imajo navodila iz Beograda, da odločilno vplivajo na trgovce, obrtnike in industrijalce v slučaju štrajkov. Kakor hitro izve oblast, da je kakšen delavec komunist, sporoči gospodarju navadno kar telefonično, naj dotičnega delavca odpusti iz službe. Seveda oblast poprej obvesti gospodarja, da je dotičnik »prevraten element«, da je državi nevaren in da oblast zato opravičeno pričakuje, da bo gospodar takega delavca odpustil. — Pravijo, da zapoje telefon včasih tudi iz deželnovladne palače, zlasti na vodstva raznih železnic. Toda drugič mogoče kaj več o tem. Za enkrat smo napisali to, da bo »oddelek A.« vedel, da vemo.

»Jugoslavija«, poroča 27. januarja sledečo senzacijo:

Osjek, 26. jan. (Izv.) Pred kratkim je osiješka policija razkrila v Osijeku tajno komunistično organizacijo. Kakor se je tekom preiskave, ki se je sedaj končala, ugotovilo, je bila osiješka organizacija v zvezi z eksekutivnim odborom moskovske internacijonale in sicer s posredovanjem »Srednjeevropskega biroja III. internacijonale«, ki ima svoj sedež na Dunaju. Od tega je dobivala osiješka organizacija navodila organizatoričnega značaja ter materijelna sredstva za svoje delo, ki je v glavnem obstojalo v tem, da drže skupaj razkropljene člane komunistične partije, da materijelno podpirajo družine prognanih ali zaprtih komunistov in da paralizirajo vpliv socijaldemokracije in brezdomovinstva na delavske mase, ki so organizirane v profesijonalnih zvezah. V ta namen je dobila organizacija v Osijeku od goriomenjenega »dunajskega biroja« vsoto 900.000 avstrijskih kron, od katere en del je bil namenjen za nabavo tiskarne. Osiješka policija bo o celi stvari izdala še poseben komunike.

»Slobodna Tribuna« poroča 30. jan., da je v Osijeku aretirani dijak Josip Schuler kot član tajne komunistične organizacije pred policijo izjavil, **da je centralni odbor tajne kom. organizacije v Belgradu; razen tega pa da obstojajo v Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Beogradu in Skopiju** še pokrajinska tajništva, ki izvršujejo povelja osrednjega odbora; tudi po nekaterih tovarnah so tajni zaupniki. Schuler je izdal tudi ključ za tajno dopisovanje.

»Radnička Štampa« 28. jan. poroča, da je policija v Zagrebu izvršila mnogo hišnih preiskav, med temi dva na stanovanju urednika **Kauriča, kateremu je odnesla »stvari, koje ima svaka i buržoaska redakcija i koje mora imeti, neće li da turi glavu u pijesak poput noja«.**

ČEŠKOSLOVAŠKA.

25. januarja se je otvoril v Pragi moskovski kongres, ki naj bi odločil, kateri internacijonali naj se organizacije priključijo. Po 5 dnevnem debatiranju so se odločile za Amsterdamsko internacijonalo, ker so komunisti ostali v manjšini. Strokovna organizacija ostane enotna še nadalje. —

Za Amsterdamsko internacijonalo je glasovalo **339 delegatov** (za 338.447 članov), za Moskovsko pa **227** (za 222.027 članov). — Pri volitvi Izvrševalnega odbora pa pristaši Amsterdamske internacijonale niso dobili več kot **306 glasov**; tako imajo **samo 84 glasov večine.**

NEMČIJA.

22. in 23. januarja je v Berlinu zborovala komunistična stranka. Že dalj časa je bilo v njej notranje nesoglasje: levica se je borila proti desnici. Do razdora v stranki pa ni prišlo. Pač pa je zbor izključil desničarje Frieslanda in Comp., v vsem 28 članov.

S Frieslandom so šli iz stranke vsi, ki so še ovirali notranjo konsolidacijo komunistične stranke; zato bo mogla stranka od sedaj naprej iti neovirano po poti čistega komunističnega programa; ostane še nadalje **revolucijonarna.** To je največji uspeh zborovanja.

Komunistična stranka v Nemčiji še ni močna; šteje okoli 300.000 članov, kar za nemške razmere ni dosti.

Strokovni pregled.

Za osnovne državljanske pravice delavstva.

Delavstvo zbrano 15. januarja v Beogradu je sklenilo sledeče resolucije:

1. Beogradsko delavstvo protestira najenergičneje, da se po odločbi ministrskega sveta, po odobrenju notranjega ministrstva in po ukinjenju famozne »Obznane« delavske organizacije, ki so bile edini zaščitnik delavskega razreda v državi, še ne otvorijo, čeprav je ta pravica delavskemu razredu zajamčena po ustavi.

2. Zbor zahteva kategorično od vlade in od notranjega ministra, da izdasta strogo naredbo podrejenim organom, da več ne zadržujejo arhivov in ostale imovine.

3. Zbor najenergičneje protestira proti ministrstvu za soc. politiko, ki hladnokrvno in z zadovoljstvom dopušča preganjanje delavstva in njegovih organizacij od strani političnih oblasti.

4. Zborovalci protestirajo najenergičneje proti samovoljnemu postopanju socijalnega ministrstva v zadevah okrožnih bolniških blagajn itd., ne da bi se posvetovalo z delavskimi zastopniki. Istotako protestirajo radi nedelavnosti ministrstva z ozirom na draginjo, ki dan za dnevom raste in tira delavstvo v obupen položaj.

5. Z ozirom na vse to pa se je delavstvo uverilo, da si bo moglo izboljšati svoj gmotni in socijalni položaj samo z močnimi strokovnimi organizacijami, ki bodo vodile neizprosen razredni boj; zato pozivlja še vse neorganizirano delavstvo, da pristopijo k svojim organizacijam.

6. Zbor obsoja enoglasno postopanje nekaterih ljudi, ki delajo na to, da se delavske strokovne organizacije razcepijo, in proglašajo sebe za centralno inštanco sindikalnega pokreta.

7. Zbor obsoja ogorčeno postopanje ljudi iz takozvanega Glavnega radničkega saveza in »Socijalističke« partije, ki so s pomočjo svoje zaveznice — policije ugrabili imovino delavskega razreda kot domove, tiskarno, knjigarno itd., katere so si delavci nabavili z utržki od svojega skromnega zaslužka, da bi si omogočili razredno prosveto in da bi se usposobili za razredni boj proti nenasitnemu kapitalističnemu razredu.

8. Zbor zahteva zadnjikrat od uzurpatorjev iz »G. R. S.« in iz Socijalistične centrumaške stranke, da domove, knjigarno, tiskarno in vso ostalo delavsko imovino, ki so jo s svojim grabežljivim političnim nasiljem vzeli

---

»In kako spretno zna ta ničvrednež, »zapeljevalec« vsakemu se približati in napraviti iz njega pokorno orodje za svoje peklensko početje. Kako stoji z Gaponovo zadevo?«

»Z Gaponom *) ni stvar čisto tako!« je šepetaje odvrnil adjutant »t. j. Gapon sam se nahaja popolnoma v rokah zapeljevalca. Tudi tu posreduje Račkov; za 25.000 rubljev je obljubil, da bo pregovoril nekega tovariša, da bo izdal vso bojevno organizacijo. Ali tisti Gaponov prijatelj se je izkazal kot lopov. On ni bil ne le sporazumljen z Gaponom, ampak je celo izdal vso stvar stranki . . . Kot pes je bil obešen, mrtev je, moj dragi,« je končal adjutant s ciničnim smehom.

»Ne razumem, ne razumem . . .« je ponavljal Vitia poln začudenja.

Adjutant se je zopet pričel na ves glas režati. Boječe se je ozrl okrog sebe, se še bliže primaknil, skoro čisto na uho prijateljevo in šepetal:

»Kaj pa je treba tu razumeti, moj nepoboljšljivi mali norček? Sedaj pripravlja »zapeljevalec« atentat na carja. Seveda ne bo vodil tega do konca, ga ne bo umoril, ampak samo preplašiti ga hočejo pošteno. In veš čemu?... Zato, da se je ustrašil revolucijonarjev in da je imenoval za ministra tega liberalnega lopova, kneza Svjatopolsk-Mirskoj. Tu, moj dragi, je vse mahinacija, boj za oblast, in v tem boju ni nobeno sredstvo prestrašno. Ti morda gledaš, ali videti pa ne smeš ničesar, bolje je biti gluh, ker ni vest . . . nikako blago za žandarja . . . Ali razumeš sedaj? . . . «

»E,« je odgovoril Vitja premišljeno »ti lahko dobro o tem govoriš, ali jaz pa že od včeraj zvečer nimam nikakega miru več . . . In zato sem tudi prišel k tebi. Prokleta zgodba! . . .«

(Dalje prih.)

*) Znani agent - provokater, ki je 9. jan. 1905 uprizoril znano demonstracijo v Petrogradu, ko je obležalo na ulicah nad tisoč mrtvih delavcev in dijakov.

delavskemu razredu, takoj predajo pravim imejiteljem, t. j. delavskim sindikalnim organizacijam. Ako uzurpatorji tega nočejo, naj gre zadeva pred referendum delavskega razreda — pred delavski sod.

9. Zbor pozdravlja enoglasno ustanovitev Medzveznega strokovnega odbora, ki edini more izražati želje in ga proglaša za osrednjega predstavitelja vseh delavskih organizacij v Jugoslaviji, pozivljajoč vse razredno zavedno delavstvo Jugoslavije, da se pridruži sklepu beogradskega delavstva do sklicanja občnega strokovnega kongresa.

10. Zbor absolutno odobrava dosedanjo politiko M. S. O. in mu nalaga dolžnost, da v tem pravcu neumorno nadaljuje svoje delovanje v prid celokupnega delavskega razreda Jugoslavije.

11. Zbor nalaga Osrednjemu medzveznemu strok. odboru Jugoslavije, da v sporazumu z vsemi delavskimi strokovnimi organizacijami v Beogradu in v celi državi najnujnejše organizacije vsega v svojih gospodarskih borbenih organizacijah, s katerimi edino bo moglo popraviti svoj moralni in gmotni položaj in doseči svoj končni cilj — osvoboditev delavskega razreda iz jarma kapitalističnega razreda.

K mezdnemu gibanju rudarjev trboveljske premogokopne družbe.

Trboveljska premogokopna družba je dunajska delniška družba. Njeno središče in njena uprava je na Dunaju, zato njeni tukajšnji zastopniki in upravitelji upravljajo njene rudnike tako, kakor je v interesu družbe. Že za časa avstrijske vladavine so izkoriščali delavstvo s svojega kapitalistično-nacijonalističnega stališča; ravno to delajo še danes.

Ker je vrhovna uprava rudnikov na Dunaju, ker so njeni upravniki naši včerajšnji sovražniki in ker so tuji podaniki, je le naravno, da na najnedostojnejši način prostaško in barbarsko izkoriščajo 10.000 rudarskih delavcev naših državljanov. Brez dvoma moremo trditi, da dela to iz dveh razlogov: radi narodnostne nestrpnosti in kapitalističnega izkoriščanja.

V dokaz navajamo sledeči primer:

Po lanskem sporazumu med trboveljsko premogokopno družbo in rudarskim delavstvom je družba dolžna, da se z delavskimi zastopniki vsake tri mesece pogaja radi naraščajoče draginje življenjskih potrebščin.

Ako se pri pogajanjih dožene precejšnja razlika v podraženju življenjskih potrebščin, se mora ta razlika izplačati v draginjskih dokladah.

Ker se družba ni hotela pogajati, se je delavskim zastopnikom posrečilo, da so se po posredovanju rudarskega urada v Ljubljani 10. okt. l. l. pogajali z družbo radi poskočitve cen življenjskih potrebščin od 1. januarja do 8. oktobra 1921 in so ugotovili sledeče:

Življenjske potrebščine so se od 1. januarja do 8. oktobra 1921 zvišale za sledeče vsote:

Za delavca mesečno	K 260.60
Za ženo mesečno .	» 129.—
Za otroka mesečno	» 131.—
Skupaj	K 520.60

Taka je podražitev in razlika cen življenjskih potrebščin za prehrano ene družine!

Ker trboveljska premogokopna družba zaposluje 10.000 rudarjev in ker vsakemu odvzame 520.60 K na mesec, ogoljufa delavstvo mesečno za 5,276.000 kron.

To se nanaša na delavsko družino s 3 člani. Če pa ima družina 6 članov, je razmerje sledeče:

Za delavca mesečno	K 260.60
Za ženo mesečno .	» 129.—
Za 4 otroke a 131 m.	» 524.—
Skupaj	K 913.60

Znano je, da imajo rudarji običajno najmanj po 4 otroke (nekateri celo 6 do 9); tako je vsota, za katero družba ogoljufa delavstvo, skoro še enkrat tolika.

Ker družba ne izplačuje mesečno gori imenovane vsote, pravi, da ima »primanjkljaj«.

Da pa je to »opravičevanje« družbe laž, naj dokaže sledeči primer.

Ministerijalna komisija je meseca marca l. l. ugotovila super-profita (čistega dobička) 185,000.000 kron. Poleg tega ji je dovolilo, da je zvišala ceno premogu za 700 kron pri vsakemu vozu, in kar je glavno: produkcija premoga je poskočila za 40 %.

Iz teh podatkov se vidi, *da trboveljska premogokopna družba ne samo da ne dela z izgubo, temveč ima še zelo ogromen in nedopusten dobiček.* More izplačati draginjske doklade in znižati tudi ceno premoga.

Da družba delavstvo še bolj izkorišča, pobira davek od draginjskih doklad.

Poleg tega izkoriščanja rudarjev družba noče izplačati nabavnega prispevka onim delavcem, katerim manjka še 5—7 dni do izplačilnega roka. Taki slučaji zadevajo običajno delavce, ki gredo k vojakom.

Radi tega škandaloznega izkoriščanja so delavci v svoji resoluciji 22. decembra l. l. zahtevali od ministrstva za socijalno politiko:

1. Trboveljska premogokopna družba mora takoj izplačati dognano razliko življenjskih potrebščin, ker se je to v dogovoru 10. jan. 1921 v točki 8 jasno določilo in dogovorilo pred podpisom centralne vlade.

2. Da se draginjske doklade ne obdavčijo, ker so naturalne kot pri ostalem delavstvu in se ne obdavčujejo nikjer.

3. Trboveljska prem. družba izplača nabavni prispevek onim delavcem, ki jim manjka 5—10 dni do izplačilnega roka, razen vsote, ki odpade na nedospele dni, a ne da jim odtrga vse (1000 kron) kot je delala dosedaj.

Ko so predstavniki saveza rudarskih radnika predložili ministrstvu navedene zahteve, so dobili sledeči odgovor: Dr. Kuželju je obljubil, da bo potom svojega odelenja v Ljubljani zahteval takoj, »da družba izplača določeno razliko med naraslimi cenami življenjskih potrebščin; v nasprotnem slučaju pa bo sestavil komisijo, ki bo celo zadevo proučila.«

V finančnem ministrstvu pa je odgovoril načelnik davčnega urada: Ako se bodo draginjske doklade smatrale za naturalne, bodo davka oproščene; v vsakem slučaju pa da se bo upoštevalo mnenje tamkajšnjih oblasti.

Ker je sedaj vsa stvar znana merodajnim oblastem, ki naj jo temeljito prouče, se za danes ne spuščamo v nadaljno diskusijo. Upamo pa, da se merodajni činitelji zavzamejo za bedno stanje 10.000 rudarjev.

»Jugoslavija« 29. januarja poroča o mezdnem gibanju sledeče:

Povišanje plač trboveljskim delavcem.

V petek se je pri pokrajinski upravi ves dan nadaljevalo pogajanje glede povišanja delavskih plač pri trboveljskem premogokopu. Sprejet je bil kompromisni predlog, po katerem se mezde povišajo za 12 in pol milijona dinarjev.

Za povišanje mezd je bil sprejet princip, da ostanejo družinske doklade rudarjev v dosedanji izmeri in da se poviša mezda le za produktivno delo. Nova pogodba stopi v veljavo dne 29. januarja 1922. ter velja obvezno za obe stranki do konca 2. plačilne perijode v mesecu aprilu t. l. Za slučaj, da se cene življenjskim potrebščinam zvišajo ali znižajo, je prepuščeno strankama, da zahtevata potom rudarskega glavarstva za novo obravnavo v svrho določitve novih mezd na podlagi cen življenjskih potrebščin. Nadalje se je razprava tikala regulacije poduradniških plač. Poduradniki Trboveljske družbe zahtevajo, da se tudi njim povišajo plače v istem razmerju, kakor so se povišale plače delavcev od početka lanskega leta. Trboveljska družba pa nudi le odstotek poviška, ki ga je delavstvu sedaj priznala in noče dovoliti za to, da so lansko leto poduradniki zaman zahtevali sorazmerno zenačenje svojih plač z delavskim, nobenih poviškov. Pogajanja glede plač poduradnikov so se včeraj nadaljevala. Splošno se govori in sumi, da bo poviček delavskih mezd v trboveljskem premogokopu bržkone imel za posledico, da se bo premog pri metrskem stotu podražil za en ali dva dinarja.

Trbovlje.

Zadnja obravnava radi povišanja mezd se je vršila 27. januarja v Ljubljani.

Sodrugi! Zopet imamo nov dokaz, da Čobal dela proti delavstvu. Zapisnik l. 1921 v točki 8 določa, da se rudarjem povišajo doklade, v kolikor se zvišajo cene življenjskih potrebščin. Zato so zaupniki II. rud. skupine zahtevali, da se skliče obravnava, ki bi to izvedla. Vlada, okrajno glavarstvo in Trboveljska družba pa dobro vedo, s kom se da bolje govoriti, da se zavarujejo koristi kapitalizma; zato naših delavskih zaupnikov niso pozvali na pogajanja, pač pa Čobala, ki je sklenil sramoten kompromis na račun 10.000 rudarjev. Tu samo konštatiramo, da so cene poskočile v taki meri, da nov kompromis ne odgovarja resničnemu položaju.

Rudarji.

Op. ur. Solidarnemu nastopu delavstva II. rud. skupine se je posrečilo, da je vlada morala upeljati pogajanja glede povišanja doklad. Vlada je prvotno hotela popolnoma ugoditi delavskim zahtevam; le Čobalovim intrigam se ima delavstvo zahvaliti, da se plača zviša le pri akordnem delu — ne ugodi se pa delavstvu glede drag. doklad, kot je zahtevalo. — Zato je umevno, da vlada med delavstvom silno ogorčenje: to tem bolj, ker je v dogovoru ukinjen člen, ki določa, da se draginjske doklade morajo zvišati sorazmerno s tržnimi cenami življenjskih potrebščin.

Kultura.

Henri Barbusse: **Ogenj.** Slovenska proletarska literatura je zopet obogatela za eno knjigo. Poleg prevodov Gorkega in drugih proletarskih pisateljev, smo dobili sedaj zopet nov prevod, Barbussov »Ogenj«.

Barbusse je svetovnoznan francoski pisatelj, ustanovitelj mednarodnega društva »Clarté«, socijalist, ki je zaslovel širom sveta predvsem po svojem romanu »Ogenj«, ki smo ga dobili ravnokar v Debeljakovem prevodu.

V »Ognju« nam plastično opisuje Barbusse svetovni požar, ki je izbruhnil leta 1914, in ki je pogoltnil milijone proletarcev.

Naščuvane in zaslepljene po svojih sovražnikih, so se podale množice v boj proti svojim lastnim razrednim bratom. Šele po daljšem klanju so spoznali svojo zablodo — prišele so se jim odpirati oči. Spoznale so, da ne ugonabljajo sovražnikov, temveč sebe, da je vojna nepotrebna. Da je treba delati na to, da se upostavi na zemlji bratstvo, po katerem hrepene vsi. Ta misel se v njih razgoreva in raste, oznanjajo jo in širijo, in ko leže v svojih lastnih izpljunkih in lastni krvi, vse navzkriž in umirajo ter poginjajo, preklinjajo vso takozvano civilizacijo ter v zadnjem trenutku kličejo slavo revoluciji, ki bo prišla kot posledica tega klanja. Z besedami »Živel Liebknecht« omahnejo. In ko leže v krvi in v smradu, zro z motnimi, široko odprtimi očmi ogenj, ki se dviga na obzorju — na vzhodu — in ki se širi čez vse bojišče, da razsvetli njih trupla, ki kriče po maščevanju.

Knjiga se naroča pri Tiskovni zadrugi, Ljubljana. Stane K 72. Vsak zaveden delavec se mora nanjo naročiti.

Dopisi.

Jesenice.

22. t. m. se je na Savi pri »Jelenu« vršil občni zbor kovinarske organizacije; bil je tako dobro obiskan, da je bila dvorana natlačeno polna.

Sodrug Svetek je poročal o strokovnem gibanju kovinarjev. Zašel pa je tudi v strankarstvo in v politiko, kar pa delavstvu ni ugajalo. Izrazil se je tudi, da so »Delavske Novice« za na gnoj itd. Zavedni kovinarji so pa odgovorili, da velja to o »Napreju« in da hočejo ostati zvesti pristaši »Del. Novic«, ki zastopajo res delavske koristi in se ne pečajo s tako sramotno politiko kakor »Naprej«. Tudi pri volitvi novega odbora je delavstvo pokazalo, da noče imeti trebuhoslazcev za zaupnike in je zato izvolilo starega predsednika sodruga Muleja.

Govorili so še drugi, katerih pa delavstvo ne mara in se pritoževali, da še sodr. Svetku delavstvo ni ploskalo in odobravalo njegovega govora.

Na zborovanju smo prodajali tudi časopisa »Delavske Novice« in »Naprej«; zavedni kovinarji so pokupili pač vse izvode našega lista in odklanjali socijalno demokratsko glasilo.

Jasno je, da delavstvo noče več verovati onim, ki so združeni s policijo in z vso meščansko kliko, ki hoče, da bi proletarijat pred njo klečeplazil in prosil drobtinice, ki padajo od njene razkošne mize.

Ne, tega nočemo, temveč zahtevamo svojih pravic! V svoji strokovni organizaciji nočemo nobene politike. Odločali bomo sami, komu se hočemo pridružiti, ne pa tajniki. Za to nočemo nobenega opomina »Zbudite se!« ali »Zdramite se!« od gospodov okrog »Napreja«. Mi že sami dobro vemo, kje so naši prijatelji in kje izdajalci delavskih interesov.

Živeli zavedni kovinarji, živela neodvisna kovinarska organizacija!

Proč s tistimi, ki hočejo, da bi jim masa ploskala — za hrbtom pa jo izdajajo! *Jeseniški kovinarji.*

Iz Jesenic. Vi ste v »D. N.« izjavili, da naj naročniki »D. N.« sami odločijo, ali ostanete vi še nadalje urednik. S., mi tukaj na Jesenicah in Savi, nas seveda ni malo, mi smo vsi za to, da ostanete dalje toliko časa, dokler bodete tako pošteno delali in pisali. Le tako naprej v našem proletarskem interesu za naš kruh, za naše pravice. Živijo sodr. urednik.

Mnogo somišljenikov in čitateljev »Delavskih Novic«.

Kamnik. V tovarni »Titan« na Perovanu so razmere silno žalostne, odkar nimamo nobene politične svobode. Smo pravi sužnji. Izkoriščevanje v tovarnah je skoro nečloveško. Brezposelnost pa raste in mečejo ljudi na cesto sredi najhujše zime. Zaslužek ne zadostuje niti za hrano. Naj bi vendar podjetniki enkrat malo premislili, kako more živeti delavec z dnevno plačo 40 do 60 kron, ko stane 1 kg moke že 22 kron, masti pa čez 80 K. Toda gospoda nima več človeškega srca do zasužnjenega delavstva. Da ga le izmozgava, za to ji gre! — Socijalnim demokratom ne zaupamo več. Zato pozdravljamo »Del. Novice«, ki zastopajo čisti socijalizem.

Tudi v državni smodnišnici ni nič bolje. Za Vranglovce ima država dosti denarja, le nas uboge trpine izmozgava.

Trpin — delavec in kmet — zbudi se; organiziraj se v enotni neodvisni strokovni organizaciji, da dosežeš svoje pravice! Delavec.

Trbovlje. Denuncijanti še vedno na delu! Na večer 13. januarja t. l. so zopet aretirali in odgnali tri brezposelne sodruge v celjske zapore. Ti so: Gorjanc, Bočko, Jagodic. Brez dela so že od lanskega majnika in danes, ko je že skrajni čas, da se jim da delo, jih zapro. Mesto dela zapore, mesto jela preganjanje, to je za delavsko paro. Mislim da takega brutalnega postopanja napram delavstvu ni v ostali Evropi. Za nas rudarje menda tudi ni drugih zakonov kakor zakon o zaščiti države. Rudar samo garaj, če že moreš živeti ali ne. Ti si samo zato, da delaš, drugi ti bodo že nalagali bremena na tvoja pleča. Rudarski glavar nam je prinesel ministrsko naredbo, da se rudarjem zviša odtegljaj za bratovsko skladnico na 100 K mesečno. Ne gledajo nato ali moreš ti živeti ali ne; ti plačaj, tako veleva zakon! Mnogo je še drugih takih bremen, ki nas tiščijo k tlom.

Zvezna tiskarna v Ljubljani.